

KÜRESEL ISINMAYI DURDURMAK İÇİN SON ŞANS: KOPENHAG GÖRÜŞMELERİ

Dr. Orkun ÖZBEK

Tüm ülkeler ekonomik krizle uğraşırken, dünyayı bekleyen asıl büyük tehlikenin giderek yaklaşmakta olduğunun yeterince farkında değilmiş gibi davranmaya devam ediyorlar; **küresel ısınma** gün geçtikçe, sıklığı artan doğa felaketleri ya da bilimsel gözlem-araştırma sonuçları şeklinde kendini hissettiriyor.

Adına ister küresel ısınma deyin, ister küresel iklim değişikliği... Bu bir gerçeği değiştirmiyor: En kısa sürede önlem alınmazsa, gelecekte dünyanın yok olmaya kadar gidecek felaketler zinciriyle karşılaşması kaçınılmaz. Bilimsel veriler bu zincirin insanoğlunu giderek daha sıkı sardığını gösteriyor.

Konuyla ilgili yapılan araştırmalar, hazırlanan raporlar, tehlikenin boyutunu gözler önüne serdi. En son yapılan araştırma sonuçları bilim adamlarını yeterince korkutmuşa benziyor. En önemlisine geçmeden önce Ağustos ayında yayınlanan haberlerden bazılarına bakalım (Açık Radyo, Ağustos Bülteni):

- ✦ İyice kuzeyde iklim belası kazanı fokurduyor olabilir
- ✦ Kuzey Kutbu Buz Denizi yatağından metan kaçağı
- ✦ Güney Kutbunda dev buzul 10 yıl önceki tahminlerden 4 kat hızlı eriyor
- ✦ Suyumuz ısınıyor: Dünya okyanuslarında sıcaklık rekoru kırıldı
- ✦ Nehir ve göllerden son 40 yılda iki kat fazla su çekildi Son 150 yılda yapılan kimyasal deneyler iklim değişikliğini hızlandıran etkenlerin başında geliyor.
- ✦ BM raporu: Asya benzeri görülmemiş yiyecek sıkıntısıyla yüzyüze
- ✦ Pachauri: Küresel ısınma sayesinde Afrikanın dörtte biri susuzlukla yüzyüze
- ✦ Kar yağışları son 50 yılda yüzde 40 azaldı,
- ✦ Seferihisarda 1089 hektar yandı, Yalova, Denizli ve Kocaelinde 300 hektardan fazla alan kül oldu, 17 ilde 500 hektarın üzerinde alan yandı, Atina çevresinde 30 bin hektarlık alan kül oldu ve bu uzmanlar tarafından ekolojik felaket olarak nitelendirildi, Kanada, Ağustos ayında orman yangınlarına teslim oldu, California yanıyor, 450 km² alanı yakıp geçen yangın, bu bülten yayına hazırlandığı sırada kontrol altına alınabilmiş değildi (AA, ajanslar, BBC)
- ✦ Alevler, Seller ve Hararet: İklimi Değişen Dünyada Yaklaşan Felakete karşı Erken Uyarı Sistemleri.

Bu haberlerin içinde en korkutucu olanı Kuzey Kutbu Buz Denizinde metan gazı kaçağı olduğuna ilişkin bilimsel araştırma sonucu. Batı Spitzbergen kıyı çizgisi boyunca deniz yatağından metan kaçışı kanıtlanmış durumda. Bölgede, bilim adamlarınca 150-400 metre derinlikten çıkan 250’den fazla gaz çıkışı sütunu keşfedildi. Bu durum son 30 yılda yaşanan 1 derecelik ısınma sonucunda gerçekleşmiş.

Asıl ürkütücü olan, bu metan çıkışının Arktik kıtasal kıyı boyunca yayılması olasılığı... Bilim adamlarına göre bu olay gerçekleşirse, okyanus içinde her yıl **onlarca milyon ton** metan serbest kalabilir.

Metan gazı çıkışının kanıtlanmasıyla ilgili, Southampton Ulusal Okyanus Bilimleri Merkezi’nden Profesör Tim Minshull’un yorumu şöyle; “Spitsbergen’de okyanus tabanı boyunca metan hidrat yatakları olduğunu biliyorduk ve okyanus ısındıkça metanın serbestleşeceğine ve sera etkisi üzerinde pozitif geri besleme yaratacağına dair görüşler de uzun süredir dile getiriliyordu, ama bu metan çıkışının zaten başladığına dair bu kadar güçlü bir kanıt bulunmasını beklemiyorduk.”¹

Durumun ciddiyetini anlamak için başka bir haber de yardımcı olabilir. ABD Ulusal Okyanus ve Atmosfer Bilimleri Yönetimi, El Nino sıcak su akıntısının 2009-2010’da bir kez daha küresel iklimi etkisi altına alabileceğini açıkladı.

En son 2006 yılında yaşanan El Nino etkisi, 2006-2007 kışında aşırı sıcaklara yol açmıştı. Ertesi yıl ise dünya çapında Türkiye de dahil olmak üzere bazı bölgelerde ciddi kuraklıklar yaşanmıştı. Bundan daha vahimi, son yıllarda birkaç yılda bir tekrarlanan El Nino etkisi, bundan sonra her yıl karşımıza çıkabilir. Üstelik yol açtığı kuraklık ve sıcaklık artışı her seferinde bir öncekinden daha tahrip edici olabilir.

¹ <http://yesilgazete.org/2009/08/25/iklim-degisikliginde-donum-noktasi-yakin/>

Küresel ısınma konusunda şüpheye yer bırakmayan **bilimsel gerçek şu: Küresel iklim değişikliği insan faaliyetleri sonucu oluşmaktadır.** İnsanların üretim ve tüketim faaliyetlerinden kaynaklanan sera gazları salınımı giderek artmakta ve kısıtlanmadığı sürece dünya yokoluşa doğru sürüklenmektedir.

İklim değişikliği ya da küresel ısınma konusunda bugüne kadar yapılan çalışmalar tehlikenin boyutunu yeterince anlatıyor. Ancak bu konuda alınması gereken önlemler konusunda çoğu ülke elini taşın altına koymak istemiyor. Çünkü önlemlerin odağında sera gazı salınımlarının sınırlandırılması yer almakta.

Sera gazlarının artmasının en büyük sorumlusu ise fosil yakıtların kullanılması... Başta ABD olmak üzere çoğu gelişmiş ve gelişmekte olan ülke, özellikle kömür, petrol gibi fosil yakıtlara bağlı tüketim biçiminden vazgeçilmesi gerektiğini anlasalar bile kabul etmek istemiyorlar.

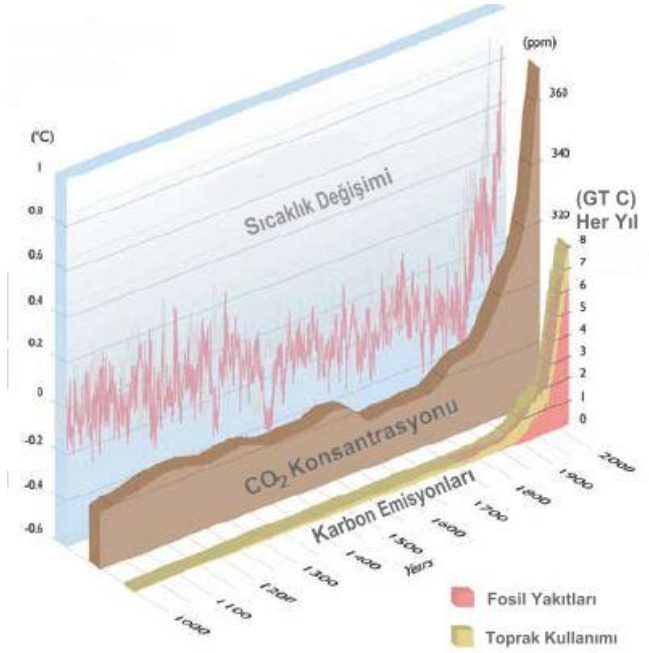
Fosil yakıt üretiminin sınırlandırılması, elbette büyük petrol, kömür, demir-çelik, otomobil şirketlerinin çıkarlarına taban tabana zıt... Güçlü lobileri ve ekonomideki ağırlıkları nedeniyle küresel ısınma konusunda alınabilecek önlemlere karşı çıkmakla kalmayıp, dünya kamuoyunu küresel ısınma konusunda kafa karıştırıcı, inkarcı her türlü bilgi bombardımanına tutuyorlar. Bunun için verdikleri rüşvetin, kullandıkları bilim adamlarının hayli fazla olduğunu söylemeye gerek yok. Ancak iklim değişikliği konusunda bilimsel gerçeğin üzerini örtemiyorlar.

Küresel ısınmaya karşı alınacak önlemler konusunda uluslararası bir mutabakat henüz sağlanmış değil. Bu alandaki tek çaba Kyoto Protokolü (KP) çerçevesince alınmış kararlar. Ancak bu kararlar küresel ısınmayı engellemeyecek kadar etkisiz olsa da, bu yükümlülüğe bile tam anlamıyla uyulmuş değil.

KP'ne göre, çoğunluğunu AB ülkelerinin oluşturduğu endüstri ülkeleri, 2012 yılına kadar sera gazı emisyonlarını, 1990 yılının yüzde 5 altına indirmekle yükümlüler. Ancak bu yükümlülüklerin yeterli olamayacağı zamanla görüldü.

Öte yandan sera gazlarının oldukça büyük kısmından sorumlu ABD, Çin, Kanada ve Avustralya gibi ülkelerin protokole imza koymamış olmaları da KP'nin oldukça etkisiz kalmasına neden oldu.

Küresel ısınma konusunda hemen ve etkili olarak önlemlerin alınması ve uygulanması konusu, dünyanın önündeki en büyük sorun. Çünkü küresel ısınma, ekonomik krizden ya da büyüme problemlerinden çok daha yaşamsal öneme sahip. Zaten küresel ısınmanın baş sorumlusu da bugüne değin alışageldiğimiz yaşam tarzı. Sorumsuzca tüketmeye dönük bir hayat anlayışının sonunda geldiğimiz nokta, burası. Çılgınca tüketen bir dünya, tüketime zorlayan ekonomi politikaları, sorumsuzca ve çevreye önem vermeyen bir üretim anlayışı sonunda elimizde kalan pimi çekilmiş bir bomba: küresel ısınma...

Herşeye karşın önümüzde kısa da olsa bir zaman ve KP sonrası Aralık 2009'da yapılacak Kopenhag Görüşmeleri var. Kyoto'nun yerini alacak yeni uluslararası iklim sözleşmesinin bu yılın sonunda Kopenhag'da tartışılacak olması son şanslardan biri. KP sürecine bakınca, büyük olasılıkla Kopenhag zirvesinden de iklim değişikliğini durduracak anlamlı ve etkili bir mutabakat metni çıkması zor görünüyor.

Yine de, işin ciddiyetinin, vehametinin ve aciliyetinin farkına varan milyonlarca kişi ve yüzlerce örgütün, güçlü şirketlerin yönlendirmeye çalıştığı hükümetlere baskı yapmasıyla bir adım daha atılabilir.

Sera gazı salınımlarının 1990 yılının bile yüzde 5 altına indirilmesinin, küresel ısınmayı engelleyemediği bir durumda, Avrupa Birliği'nin önerdiği, 2020 yılına kadar sera gazı salınımının yüzde 25 ila 40 azaltılmasını öngören somut adımların atılmasına ilişkin karar alınması zor görünüyor.

Ancak dünyanın önünde pek fazla seçenek kalmadı. Bu gerçeği kabul eden insani sorumluluğa sahip hükümetler bir yana, alıştıkları rahat tüketim ve yaşam anlayışından vazgeçmek istemeyen ülkelerin hükümetlerine de baskı yapmak, ortak ve etkili bir anlaşma metni çıkarmak, Kopenhag görüşmelerinin en can alıcı noktası olacaktır.

Fazla zaman kalmadı.

Gerçek şu: Petrol, kömür, doğalgaz gibi fosil yakıtlara bağımlı hayat tarzımız devam ettiği sürece, çok yakın bir gelecekte, gezegenin sonunun ne zaman geleceğine dair bahis oynayabiliriz!